

Lausunto luonnoksesta pohjoisen Suomen ohjelmaksi

Kainuun liitto on edustanut Kainuuta itäisen Suomen ohjelmatyössä. Suomussalmen kunta pitää tärkeänä ja erinomaisena asiana, että maan hallitus on tunnistanut itäisen Suomen erityistarpeet ja perustanut suuralueen kehittymistä tukevan ohjelmatyön. Kuusi otsikkoa, joiden alle ohjelmassa esitetään toimenpide-esityksiä, vastaavat itäisen Suomen kehittämisen pullonkauloja ja muodostavat siten hyvän kehikon ohjelmalle.

Ohjelmaluonnoksessa esitetyt toimenpide-ehdotukset vastaavat varsin hyvin pohjoisen Suomen tilannekuvaan.

Periaatetason huomioita ohjelmasta

Kainuu on ainoa maakunta, joka on mukana niin itäisen Suomen kuin pohjoisen Suomen ohjelmissa ja ollut mukana näiden ohjelmien valmistelutyössä.

Suomussalmen kunnanhallitus esittää vakavan huolensa ohjelmaluonnoksen äärimmäisen lyhyestä 13.11. - 22.11.2024 väliselle ajalle sijoittuvasta lausuntoajasta. Lausuntoajaksi jää vain 8 työpäivää. Lähes 40 sivun ohjelmaluonnokseen tulisi varata riittävä aika sekä tutustumista että lausunnon valmistelua varten. Suomussalmen kunnalle ei ole lähetetty erillistä lausuntopyyntöä, vaikka kuntien rooli pohjoisen Suomen kehittämisessä on keskeinen.

Suomussalmen kunta yhtyy kaikkiin Kainuun liiton tekemiin ehdotuksiin, mutta korostaa omassa lausunnossaan välittömiä Suomussalmen kunnan alueelle vaikuttavia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Kommentit otsikoittain ohjelmaluonnokseen

- 1. Toimet, joilla voidaan lisätä kestävä kasvun mahdollisuuksia ja uusia investointeja sekä vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja alueiden elinvoimatekijöitä**
Suomussalmen kunta yhtyy Kainuun liiton lausuntoon.
- 2. Toimet, joilla voidaan kestävästi hyödyntää puhtaan energian mahdollisuuksia ja digitaalista puhdasta kasvua**
Suomussalmen kunta pitää tätä osiota ohjelmaluonnoksessa varsin hyvänä.
- 3. Toimet, joilla lisätään kestävä matkailun vetovoimaa**
Suomussalmen kunta pitää tätä osiota ohjelmaluonnoksessa varsin hyvänä.
- 4. Toimet, joilla edistetään osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta**
Osaavan työvoiman saatavuus on edellytys Suomussalmen elinkeinokentän ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen vaatii kattavaa toisen asteen koulutustarjontaa alueella.

Suomussalmen kunta esittää oppisopimuskoulutuksesta työnantajille maksettavan koulutuskorvauksen korottamista.

Oppisopimuskoulutusten toteuttamisessa haasteena on työnantajalle kohdistuva kustannusrasite, kun palkkaa maksetaan vielä vailla täyttä ammattiosaamista olevalle työntekijälle. Kustannusrasite ja riski koulutetun työntekijän menettämisestä valmistumisen jälkeen rajaavat työnantajien mahdollisuuksia koulutuksen järjestämiseen. Ammatillisen koulutuksen riittävän laajan ja alueellisen työvoimatarpeen täyttämistä tukevan tarjonnan varmistamiseksi tulee harvaan asutuissa maakunnissa käynnistää kokeilu, jossa oppisopimusopiskelijan työnantajalle maksettavaa koulutuskorvausta korottamalla tuetaan oppisopimusopintojen merkittävästi nykyistä laajempaa toteutumista. Korotetun koulutuskorvauksen kohdentamisessa tulee huomioida ammattioppilaitosten koulutusyksiköiden sekä tarjolla olevien koulutussuuntien tarjonta alueella.

Edellä mainittu oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen korottaminen on nostettu esiin aiemman hallituksen Itä-Suomi visio -työssä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa on maininta: ” Hallitus edistää koulutussopimuksen sekä oppisopimuskoulutuksen käyttöä. Selvitetään mahdollisuuksia oppisopimuskoulutuksen korvauksen porrastamiseen opintojen edetessä.”

Suomussalmen kunta esittää, että toimenpide-esityksiin kirjataan:

- Oppisopimuskoulutuksesta työnantajille maksettavia koulutuskorvauksia korotetaan pilottiluonteisesti pohjoisessa Suomessa osaavan työvoiman varmistamiseksi.

5. Toimet, joilla vahvistetaan koko Suomen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta

Otsikon alla ei ole toimenpide-esitystä tietoliikenneinfrastruktuurin vahvistamisesta, joka on alueella akuutti turvallisuus-, elinvoima- ja huoltovarmuusongelma. Suomussalmen kunta esittää Kainuun liiton tavoin, että toimenpide-esityksiin kirjataan:

- Vahvistetaan merkittävästi itäisen Suomen tietoliikenneinfrastruktuuria.

Itäisen Suomen maakunnat esittivät ohjelmaan kirjattavaksi myös riittävien rajavalvonnan resurssien turvaamisen. Nyt Rajavartiolaitoksen budjetti ei riitä kattamaan nykyisenlaajuisen toiminnan ylläpitämistä, vaan itärajan tilanteesta huolimatta toimintaa sopeutetaan. Suomussalmen kunta esittää Kainuun liiton tavoin, että ohjelman toimenpiteeksi kirjataan:

- Turvataan riittävät rajavalvonnan resurssit.

Suomussalmen kunta huomauttaa, että tietoliikenneyhteyksien tueksi tarvitaan kipeästi lisää kiinteää verkkoa, jotta 5G-yhteys saataisiin kattamaan aluetta laajemmin (3G -verkon alasajo on harventanut ja heikentänyt nykyisen mobiiliverkon kuuluvuutta). Suomussalmen kunta edellyttää, että pohjoisen Suomen ohjelmalla turvataan tähän valtion talousarviossa riittävä rahoitus sekä kuntien mahdollisimman alhaiset rahoitusosuudet.

6. Toimet, joilla lisätään alueen (fyysistä ja digitaalista) saavutettavuutta

Osion yksi tärkeimmistä periaatteellisista linjauksista on kolmen tunnin saavutettavuustavoitteeseen sitoutuminen. Se on koko pohjoisen Suomen yhteinen ja alueen kasvun mahdollistamiseksi välttämätön tavoite.

Alueellisen kuljetustuen merkitys pohjoisen Suomen vientiyrityksille on kiistaton. Kuljetustuella alennetaan harvaan asutuilla alueilla toimivien pk-yritysten jalostamien tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia rahtikustannuksia ja siten parannetaan yritystoiminnan edellytyksiä ja yritysten kilpailukykyä. Kuljetustuen jatko on tavalla tai toisella pystyttävä varmistamaan, samalla kannattaisi pohtia, onko yrityskoon rajausta mahdollista väljentää. Alueellisesta kuljetustuesta on tehtävä pysyvä tai pitkäaikainen elementti. Suomussalmen kunta esittää, että toimenpiteeseen numero 38 kirjataan:

- Varmistetaan kuljetustuen jatkuvuus jollakin mekanismilla.

Osiossa on alaotsikko ”Kehitetään liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien edellyttämän infran muodostumista ja laajenemista pohjoiseen”. Alaotsikon alla olevat toimenpiteet eivät kuitenkaan huomioi sitä, että Pohjois-Suomi on kaikista Suomen alueista eniten riippuvainen maantiekuljetuksista. Raskaan liikenteen mahdollisuudet vastata toimialalla jatkuvasti enemmän kustannuksiin vaikuttaviin vastuullisuuskriteereihin riippuvat suoraan siitä, kehittykö alueelle vaihtoehtoisille käyttövoimille latausinfrastruktuuria. Suomussalmen kunta yhtyy Kainuun liiton esitykseen, että tähän osioon uudeksi toimenpiteeksi kirjataan:

- Otetaan käyttöön julkinen tuki kestävien käyttövoimien lataus- ja tankkausinfrastruktuurin rakentamiselle raskaalle liikenteelle niillä yhteysväleillä, joilla se ei toteudu markkinaehtoisesti.

7. Pohjoinen yhteistyö

Suomussalmen kunta yhtyy Kainuun liiton lausuntoon.